

LIITE 3. Koonti innovatiivisten kokeilukoulujen itsearvioinnista

Innovatiiviset kokeilukoulut tekivät itsearvioinnin tammikuussa 2019 kehittämistyönsä nykytilanteesta. Koulujen arviot kehittämistyön onnistumisesta vaihtelivat vähäisestä erinomaiseen keskiarvon ollessa 3,51 (asteikolla 1 – 5).

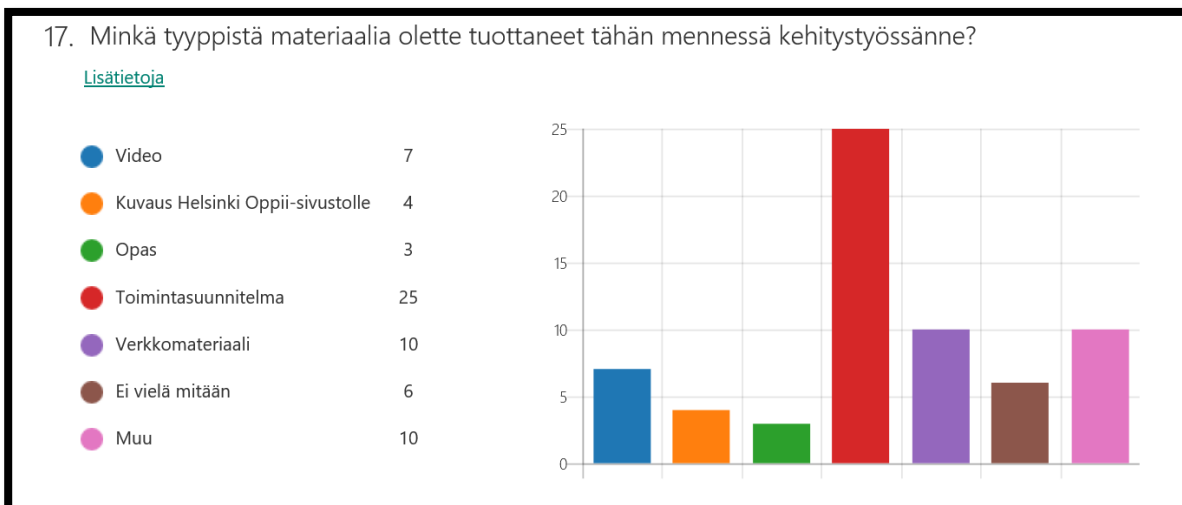
Innovatiivisten kokeilujen tavoitteena on ollut koko koulu yhteisön toiminnan kehittäminen ja luotujen toimintamallien jakaminen muille kouluille ja alueille. Suurimmassa osassa kokeiluista toiminta on kattanut koko koulun toiminnan, mutta joissain se on jäänyt vain pienemmän ryhmän kehittämistyöksi.

Alueellista tai koko kaupungin tason yhteiskehittelyä tai – kokeilua ei toistaiseksi ole toteutettu. (kuvio1)

Kuvio 1. Innovaatiokokeilujen laajuus

Innovatiiviset kokeilukoulut ovat dokumentoineet kehittämistyötään monipuolisesti. Toimintasuunnitelman lisäksi on laadittu verkkomateriaali, kuvauksia Helsinki Oppii-sivustolle, videoita jne. (kuvio 2)

Kuvio 2. Innovatiivisissa kokeiluissa tuotettu materiaali

Lukuvuosi 2018-2019 on innovatiivisten pedagogisten kokeilukoulujen viimeinen toimintavuosi. Loppusyksystä 2018 kehitettiin kouluille tarpeita vastaavat kolme erilaista polkua, joilla kokeilukoulujen kehittämistyö tuodaan päätökseen ja kehittämistuotokset muiden koulujen hyödynnettäviksi. Tammikuussa 2019 pidetyssä seminaarissa koulut arvioivat toimintaansa ja valitsivat tämän perusteella parhaiten omaan kouluunsa kehittämistyöhön sopivan kehittämisspolun: 1) koulun oma kehittämistyö Helsinki Oppii-sivustolle 2) alueellinen kehittämistyö Helsinki Oppii-sivustolle 3) valtakunnallinen /kansainvälinen innovaatio, jota esitellään mm. Helsinki Education Week-tapahtumassa.

Koulujen itsearviointi kokeiluteemoittain

Sähköinen portfolio

Tavoitteet

Kehittää ja mallintaa portfolio-oppimisen menetelmiä ja prosesseja, joissa oppilaat keräävät, käsittelevät ja tuottavat tietoa omaan sähköiseen portfolioonsa.

Oppilaan oppimisprosessi ja kehittyminen tulevat näkyväksi ja arvioinnin pääpaino siirtyy oppimisprosessiin.

Arviointi toteutumisesta

Sähköinen portfoliotyöskentely on edistänyt jatkuvan arvioinnin toteutumista käytännössä. Oppijan osaaminen on tullut näkyväksi ja oppijan vastuu omasta työskentelystään on vahvistunut. Koulujen itsearvioinnin mukaan oppijan osaaminen tuodaan monipuolisesti näkyväksi erilaisia sähköisiä työvälineitä hyödyntäen. Arvioinnissa painottuu oppimisprosessi lopputuotosta enemmän. Oppilas saa työskentelystään ja osaamisestaan yksityiskohtaisempaa ja ohjaavampaa palautetta kuin perinteisessä arvioinnissa. Oppijan mahdollisuudet itsearviointiin ja sen purkamiseen sanoiksi ovat parantuneet.

Osassa kouluista sähköinen portfolio on ensisijainen oppimisen arvioinnin väline ja se on korvannut perinteisen numeroarvostelun. Osassa kouluja portfoliotyöskentely on käynnistynyt hitaammin ja on käytössä vasta osalla oppilaita ja opettajia.

Sähköisen portfoliotyöskentelyn kehittämistarpeet

Portfoliopedagogiikan toteuttamisessa on ollut haasteita sekä infran että digitaalisten ympäristöjen suhteen. Koulujen arvioinnin mukaan riittämätön laitekanta ja langattoman verkon toimimattomuus ovat olleet suurimmat ongelmat. Tämän lisäksi varsinkin nuoremmilla oppijoilla ei ole ollut riittävästi ikäryhmälle soveltuvia laitteita käytössään, jolla oppimisprosessin dokumentointi, reflektointi ja arviointi onnistuisi sujuvasti. Näitä haasteita on osaltaan ratkaistu langattoman verkon kehitystoimilla, laitekannan lisäämisellä sekä ICT-hankintaprosessin kehittämällä.

Ilmiöpohjainen oppiminen

Tavoitteet

Oppimisessa tarkastelun kohteena ovat todellisen maailman kokonaisvaltaiset ilmiöt esim. ihminen, EU, media.

Ilmiöitä tarkastellaan ja tutkitaan yhdessä oppiainerajat ylittäen.

Arviointi toteutumisesta

Kokeilukoulujen osaaminen ilmiöpohjaisen oppimisen toteuttamisessa on vahvistunut ja toiminta arkipäiväistynyt kokeilun aikana. Ilmiöpohjainen opiskelu on lisännyt tiimiohjaajuuksia ja yhteissuunnittelua yli perinteisten aineryhmärajojen. Ilmiöpohjainen opiskelu on edistänyt oppimisympäristön laajentumista koko kaupunkiin. Kouluissa on kiinnitetty huomiota koulun tilojen monipuoliseen ja joustavaan käyttöön. Oppijoiden osallisuus suunnittelussa on vahvistunut kokeiluiden myötä, mutta tätä tulee edelleen vahvistaa.

Laajat ilmiökokonaisuudet ovat irrottaneet opiskelua oppikirjoista. Digitaalisten välineiden, erityisesti yhteisöllisten, sähköisten ympäristöjen käyttö on yleistynyt ja arkipäiväistynyt ilmiökokonaisuuksien yhteydessä. Uudenlaiset työtavat ovat levinneet myös opiskeluun ilmiökokonaisuuksien ulkopuolella. Toiminnallisuus on lisääntynyt ja oppijat ovat saneet rohkeutta, itsenäisyyttä, konkreettisuutta oppimiseensa. Joustavat opetusjärjestelyt ovat tuoneet vaihtelua oppijan arkeen.

Ilmiöpohjaisen oppimisen kehittämistarpeet

Vaikka yhteissuunnittelu ilmiöjaksoilla on lisääntynyt, haasteeksi edelleen koetaan yhteisen suunnitteluajan ja toimivien rakenteiden löytäminen. Oppimisprosessin dokumentointiin toivotaan lisää välineitä ja osaamista.

Monimuotoiset opiskelumateriaalit (Oppikirjaton koulu)

Tavoite

Kehittää ja mallintaa monipuolisten, sähköisten opiskelumateriaalien ja aineistojen käyttöä.

Arviointi toteutumisesta

Oppilaiden ja opiskelijoiden kannalta sähköisiin materiaaleihin ja alustoihin siirtyminen on lisännyt oman työn suunnittelua ja vastuunottoa. Oppilailta ja opiskelijoilta tämä on tuonut lisää joustavuutta ja heillä on ollut mahdollisuus edetä yksilöllisesti opinnoissaan. Digitaidot ja taito käyttää pilvipalveluita ovat karttuneet. Ajankohtaisia asioita voidaan käsitellä paremmin, materiaalit ovat ajantasaisia. Opettajat ovat monipuolistaneet opetustaan, mikä tuo vaihtelua oppilaiden arkeen.

Missään koulussa tai oppilaitoksessa ei ole luovuttu kokonaan oppikirjoista. Tyypillistä kokeiluille on ollut, että osa oppiaineista opiskellaan sähköisillä alustoilla käyttäen monipuolisesti erilaisia sähköisiä lähteitä. Tehtävänannot ovat monipuolistuneet ja tekstin rinnalla käytetään videoita, äänitteitä, kuvia.

Lukioissa kehittämishanke on liittynyt kiinteästi sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin valmentautumiseen.

Monimuotoiset opiskelumateriaalit: kehittämistarpeet

Yleisesti voidaan todeta, että pedagoginen muutos on alkanut, mutta yhteisen toimintatavan vakiintuminen vaatii vielä työtä. Opettajien osaamista sähköisten materiaalien monipuolisessa käytössä tulee vahvistaa. Uusien opetussuunnitelmien mukaisia valmiita digitaalisia opiskelumateriaaleja on heikosti saatavilla.

Pulpetiton koulu

Tavoite

Suunnitella ja kalustaa koulun tilat siten, että ne vastaavat työskentelytilana opetussuunnitelman oppimiskäsitystä ja uutta pedagogiikkaa.

Arviointi toteutumisesta

Jokaisessa kokeilukoulussa ja oppilaitoksessa on lähdetty miettimään uudella tavalla käytössä olevia koulun tiloja. Käytävät, ruokasalit, aulatilat jne. on otettu opetus- ja opiskelukäyttöön. Oppiminen on siirtynyt enemmän koulutilojen ulkopuolelle. Pelillisuus ja toiminnallisuus ovat lisääntyneet koulujen ja oppilaitosten arjessa. Oppilaat ovat päässeet opiskelemaan monipuolisemmilla työtavoilla ja liikkuminen on lisääntynyt päivän aikana. Liikkuva koulu-ohjelma on edistänyt toiminnallista, pulpetitonta työskentelyä.

Niissä kouluissa ja oppilaitoksissa, joissa pulpetittomuus on toteutunut laajasti, on lähdetty rohkeasti toteuttamaan uutta toimintakulttuuria ja etsimään luovia ratkaisuja olemassa oleviin tiloihin. Olemassa olevia kalusteita on hyödynnetty uudella tavalla siten, että muunneltavuus työskentelytapojen mukaan on mahdollista. Vanhoja pulpetteja on uusiokäytetty ja kierrätetty. Luokahuoneissa ja koululla on erilaisia pöytäryhmiä, ryhmätyötiloja, jakkaroita, jumppapalloja, seisomapöytiä oppilaiden, opiskelijoiden ja opettajien käytössä. Digitaalisuus tukee pulpetittomuutta, ja sähköisiä oppimisympäristöjä käytetään monipuolisesti ja laajasti. Opetuksen siirtyminen pois luokkatiloista on edistänyt opettajien yhteistyötä ja rikkonut perinteisiä oppiainerajoja.

Pulpetiton koulu kehittämistarpeet

Perinteisen luokkatilojen muuttaminen joustaviksi työskentelytiloiksi (pulpettirivistöistä luopuminen) näyttää olevan haasteellisinta. Osin johtune siitä, että kokeilukouluissa luokkatiloja oli suunniteltu kalustettavan uusilla kalusteilla, johon on ollut rajallisesti resursseja. Perinteisestä luokahuoneasetelmasta luopuminen on myös toimintatapa- ja ajattelukysymys. Uudenlaiset oppimisympäristöt edellyttävät uudenlaista pedagogista ajattelua ja toimintatapaa.

Kouluton koulu

Tavoite

Oppiminen ei ole organisoitu perinteisin oppitunnein, lukujärjestyksin tai luokkien mukaan. Oppiminen on työpajamaista, projektioppimista tai harjoitusyrityksessä toimimista.

Arviointi toteutumisesta

Kouluttoman koulun kokeilua on lähdetty toteuttamaan Stadin ammattiopistossa. Kokeiluun ei ilmoittautunut yhtään peruskoulua tai lukiota. Kouluttoman koulun periaatteita on jonkin verran toteutettu pulpetittoman ja oppikirjattoman koulun kokeiluissa.